

A Vértes Agorája anyanyelve a kultúra, a közösségépítés és a kölcsönösség

– s ez Kárpát-medence-szerte jól hasznosítható

A Vértes Agorája

A Vértes Agorája Tatabánya és térsége sokoldalú művészeti-kulturális, szabadidő- és közösség-szervező, szolgáltató intézménye. Neve – amely mára fogalomná lett – egyet jelent a minőségi szórakozással, a közösségi élettel, a magas minőségű kultúra közvetítésével, a generációk találkozási pontjával, a szellemi műhelyek születésével és virágzásával, az élethosszig tartó tanulás lehetőségével és a – minden értelemben vett – sokszínűséggel.

Jövőképpel és stratégiával rendelkező – a folytonos megújulásra törekvő, elhivatott emberek alkotta – szervezet működteti. Az itt dolgozók nem csupán figyelemmel vannak az igényekre, de igyekeznek újabbakat támasztani, hogy a városban és térségében élők, az ide látogatók – legyenek akár vendégek, akár partnerek, akár a fellépő művészek – minőségi szolgáltatást kapjanak, s ahányszor csak felkeresnek minket, „húha” élménnyel távozzanak.

Ha azt mondjuk: A Vértes Agorája, abba beleértjük a Tatabánya elődtelepülési részein működő négy művelődési házat, egy közösségi „kulcsos” házat és a Kortárs Galériát is. Előbbiek Alsó- és Felsőgalla, Kertváros, Bánhida és Újváros közösségi életének otthonait jelentik, utóbbi a kortárs magyar képzőművészet jegyzett kiállítótere, társművészeti események színtere.

A Vértes Agorája állandósága a változás, a változtatás, a megújulás képessége és a minőség iránti elkötelezettség.

Titka, hogy a születésnapiszerűtől a nemzetközileg ünnepelt művészek produkcióin át a tömegeket vonzó fesztiválokig minden programba ugyanazt az energiát, tudást, igényt fekteti bele.

Működése kilencedik évében jár, látogatói száma ez idő alatt meghaladta az egymillió főt.

Együttműködés és partnerség, A Vértes Agorája szinonimái

A tatabányai Agora egyet jelent a partnerségben való gondolkodással, s gyakorlatában számos példa illusztrálja az együttműködés teremtő és építő erejét. A kezdetektől tudatosan és következetesen törekszik a kapcsolatépítésre, és a már kialakult kohézió fenntartására. A köz-, a civil és az üzleti szféra egyaránt az érdekeltségünk része, hatókörét tekintve túlmutat a városon és a térségen. Társintézmények, civil szervezetek, művészeti és alkotóközösségek, iskolák jelentik számunkra a kapcsolati hálót, de említhetjük a gazdasági élet szereplőit is: a város ipari parkjának meghatározó cégeivel és vállalataival is élő partneri viszonyt ápolunk.

A partnerségben való gondolkodás egyik minősített példája a Tatabányai Helyi Közösség létrejötte, formálása, amely a közösségi tervezés eszközrendszerével olyan stratégiát fogalmazott meg „Hagyomány és megújulás a közös-

ségi művelődésben Tatabányán” címmel, amely megvalósításának pénzügyi alapjait is megteremtette. A mindösszesen 750.000.000 Ft-os támogatásból a helyben működő közösségek pályázhattak és pályázhatnak programok megvalósítására, az azokhoz szükséges eszközök beszerzésére, illetve az őket befogadó terek megújítására, korszerűsítésére. Az Agora a mai napig a konzorcium vezetőjeként – és mentorként – segíti a közösségeket céljaik megvalósításában, s abban, hogy a pályázat nyújtotta lehetőségeket mind hatékonyabban tudják a javukra fordítani. Ez egy sokrétű, komplex feladat, amelyet az Agorán belül létrejött munkaszervezet valósít meg, ám szinte valamennyi munkatársunk aktívan részt vesz benne.

A Vértes Agorája Tatabánya és tágabb földrajzi környezete kulturális, közművelődési és közösségi életét hivatott szervezni, a hagyományok megőrzésével, új utak keresésével. Teszi mindezt úgy, hogy programjaival, szolgáltatásaival kielégíti a meglévő igényeket és elébe megy a lakosság és partnerei kívánságainak. Tekintettel van a járás és a város sajátosságaira, a településrészek identitására, értékeire és hagyományaira. Annak érdekében, hogy mindezt hatékonyan – s az érintettek mind szélesebb körű bevonásával –, illetve a saját magunktól elvárt minőségben tudjuk megteremteni, 2013-ban kezdeményeztük két fontos platform megalapítását: az Agora Tanácsét, amely Tatabánya és kitérsége polgármesterei részvételével jött létre, illetve az Agora Fórumét, amely a város meghatározó közösségi-kulturális szervezeteit tömöríti. Mindkét szerveződés élő, hatékony és eredményes partneri viszonyt jelent a mai napig. Rendszeresen a találkozások, egyeztetések és az operatív munkát végző szakmai műhelyek tevékenysége. Utóbbiak közül érdemes kiragadni az Ago-

ra Fórum – Kerekasztal létrejöttét, amelynek missziója Tatabánya kulturális értékeinek örökítése és gyarapítása, s amely közel 40 szervezetet tömörít. A kerekasztal első akciója az új – városi szintű, összehangolt – közművelődési-közösségi, kultúraközvetítő irányok megfogalmazása. Ennek alapjául a kultúrafogyasztási szokásokat és azok változásait térképezzük fel a városban, figyelembe véve a Covid-19 világjárvány okozta hatásokat. A projekt a felmérési fázis végén tart, amelyet az elemzés és annak nyomán a cselekvési terv kidolgozása, az alapvetések megfogalmazása követ. A teljes folyamatot A Vértes Agorája munkatársai koordinálják, a kulcspontokon bevonva a partnerszervezeteket, együttműködve delegáltjaikkal.

Határtalanul

A Vértes Agorája – amely elsősorban Tatabánya és térsége közösségi-kulturális életére van jelentős hatással – tágabb horizontokban is gondolkodik. Számos olyan programot valósítunk és valósítottunk meg, amelynek határon túl élők az érintettjei. De juttattunk már el – szintén egy kiemelkedő partneri együttműködés eredményeként létrejött – produkciót is a határon

túlra. Jelentős a hozzánk meghívott, illetve vendégül látott külföldi művészek és művészeti közösségek száma, érintettsége. Szinte nincs olyan műfaj, amelynek ne járt volna külföldi képviselője A Vértes Agorájában. Rendszeresen visszatérő produkciók és társulatok fémjelzik a szoros együttműködést, az élő kapcsolatot. Felvidék közelsége predesztinálja, hogy legtöbbször onnan érkezett, de Erdély, a Vajdaság és Kárpátalja is képviseltette már magát nálunk.

Hiszünk benne, hogy az elszakított országrészekben élők identitása, az őket formáló – a külföldi létből fakadó – hatások semmi máshoz nem hasonlítható, többkomponensű, erőteljes és szuggesztív kulturális munitiót, a kisebbségi létből fakadó mindennapok pedig különleges emberi tartást jelentenek. Ennek megismerése és széles körben való terjesztése minden kultúraközvetítő intézmény és szakember felelőssége, de sokkal inkább hivatása kell legyen. Bár a trianoni békediktátum már 101 éves, az elszakított nemzetrészek és az anyaország kapcsolatát – egyáltalán az erről való diskurzusokat – illetően még nagyok a resztanciák. A tatabányai Agora – s benne minden munkatárs – érti, érzi ezt a felelősséget, így mun-

Kortárs Galéria – Kárpát-medencei tárlat, 2013

Ufo – Nyitott rezervátum
Balról jobbra: Bodor Ádám, Jász Attila, Murányi Sándor Olivér, 2015

kánkat is e hiánypótlás igényével végezzük. **Hogy mennyire igaz ez, azt jól jellemzi az is, hogy e sorok születésekor számos történet – és érzés – elevenedett meg a témával kapcsolatban, a kollégákkal folytatott informális beszélgetések során.**

Felsorolni is nehéz lenne mindent, ami a tatabányai Agora határon átívelő tevékenységéhez kapcsolható. A teljesség igénye nélkül – ám rendszerbe foglalva – a főbb irányok az alábbiakban olvashatóak.

Kultúra-művészet

A Vértes Agorájában megvalósuló programok közül – legyen az előadó- vagy képzőművészeti – az elmúlt 8 és fél évben számos olyan említhető, amely vagy a határon túl élő művészek és alkotók számára kínált bemutatkozási lehetőséget, vagy az ő aktív közreműködésükkel jött létre. Mindez széles műfaji skálát ölel fel: az irodalomtól a képző-, a zene-, a színház-, a film- és a táncművészeteken át egészen a gyermek- és népművészeti programokig bezárólag.

Az Agora nyitásának évében, 2013-ban – az országosan is egye-

dülálló kiállítások helyszínén – a Kortárs Galériában nyílt meg a Kárpát-medencei tárlat, amelyen valamennyi elszakított országrészből képviselték magukat a jelentős képzőművészek.

Állandó irodalmi-zenei sorozatunkban – amelyet a Kárpát-medence-szerte ismert és elismert Új Forrás irodalmi és társadalomtudományi folyóirattal közösen valósítottunk meg – rendszeresen látunk vendégül külföldi szerzőket és művészeket. Bodor Ádám, Murányi Sándor Olivér például többször is megfordult nálunk, s nem csupán szerzői, de – az élő kapcsolat bizonyítékaként – vendég minőségben is. Vajdasági népzene-szerek,

de még Székelyföld híres pálinkafőző mestere, Ambrus Levente is járt nálunk, színesítve a kulturális palettát.

Gál Tamás, Jászai Mari-díjas dunaszerdahelyi színművész – aki jelenleg az észak-komáromi Jókai Színház igazgatója – Jevgenyij Griskovec *Hogyan ettem kutyát?* című monodrámájával aratott hatalmas sikert az Agorában.

A helyben működő Forgórózsa Népművészeti Központtal ápoltt partneri együttműködésünk egyik legfontosabb nagyszabású rendezvénye a Forgórózsa Fesztivál, amely rendszerint háromnapos esemény, s amelyre a Kárpát-medence minden szegletéből érkeznek hagyományőrző és -ápoló közösségek. Számos emelkedett pillanatnak lehetnek tanúi a program látogatói, s kaphattak ízelítőt első kézből – itt Tatabányán – a Kárpát-medence minden képzeletet felülmúlóan gazdag és értékes népművészetéből, dalokon, táncokon, kézműves termékeken keresztül, s gyönyörködhetnek az egyes tájegységek népviseletében.

A szélesebb tömegeket vonzó, modernebb művészetek terén is szeretjük bemutatni a külföldi alkotók munkáit, s tapasztalunk szerint ezt a közönségünk is igényli. Ezek közé tartoznak tematikus mozis sorozataink, amelyek

Ufo – Nyitott rezervátum; Ambrus Levente, székelyföldi pálinkafőző mester, 2016

Forgórózsa Fesztivál: Vajdaszentiványi és ócsényi hagyományőrök, 2019

kínálatában rendszeresen szerepeltetjük a határon túl élő alkotók filmjeit. Legutóbb a *Valan – az angyalok völgye* című többszörös díjnyertes thrillert mutattuk be, legközelebb pedig a *Hasadék* című drámát vetítjük, amelyre az alkotókat is várjuk!

De említést érdemel A Vértes Agorája és a benne működő Kortárs Galéria által életre hívott underground összeművészeti fesztivál, a Dadabánya is. A különleges atmoszférájú helyszínen – a tata-

bányai Bányászati és Ipari Skanzen területén – megvalósuló programot a Felvidéken élők is szép számmal látogatják. Az idei évben pedig a fellépők között is jelen volt egy ottani formáció, a Mőgiszter.

Megmérettetések

Ha megmérettetéseket szervezünk, akkor is Nagy-Magyarországban gondolkodunk, s kapcsolatainknak köszönhetően számos külföldi résztvevőt fogadunk. Legutóbb a József Attila XIV. Nemzeti vers-, énekelt vers és prózamondó versenyt egy felvidéki induló, a Deákiban élő Bukovsky Dorottya nyerte, az *Elcsendesülés* című versíró pályázaton pedig a beregszászi versenyző lett a második helyezett. De összességében is elmondható, hogy az általunk szervezett művészeti témájú megmérettetések elképzelhetetlenek külföldi résztvevők jelenléte nélkül.

Távolabbra mutató kapcsolatok

A tatabányai kistérségben hetedik éve annak, hogy a betlehemi Születés templomából származó

lángot bárki hazaviheti otthonába. Minden évben a felvidéki cserkészek hozzák Bécsből a béke és a szeretet – féltve óvott – szimbólumát, amelyet az Agora munkatársai vesznek át a két Komáromot összekötő hídon, s juttatják el Héregre, ahonnan egy szép szertartáson bárki tovább, s végül hazaviheti. Így járulunk hozzá, hogy az otthonokban fénylő betlehemi láng összekösse a világ különböző pontjain élő családokat, elmélyítve a várakozás meghittségét, s emlékeztetve az általa hordozott üzenetre: *a láng – miként a béke és a szeretet – útja: embertől emberig vezet.*

Pályázati lehetőségek kiaknázása

A pályázatoknál is kiemelt figyelmet szentelünk a teljes Kárpát-medencét érintő lehetőségekre. A Nemzeti Kulturális Alap által kiírt *„Határtalan kultúra – megtartó közösségek, avagy Az ezerarcú közművelődés 25 helyszínen”* című nyertes pályázat keretében megvalósított program térségi településekre és Felvidékre eljuttatása A Vértes Agorája tevékenységi körének finom esszenciájaként is jellemezhető: kultúraközvetítés, partnerség, térségi és határokon átívelő munka, katalizátor- és mentorszerep. Az említett pályázati támogatásnak köszönhetően – egy szintén példaértékű partneri együttműködés eredményeként – létrejött produkciót juttattunk el Észak-Komáromba: a korai zenei nevelés célját szolgáló RáHangoló sorozat *A kis herceg* című darabját, amelynek zenéjét S. Halász Károly szerezte, s amely a Silhouette Balett közreműködésével valósult meg. A felvidéki fogadtatás különösen meleg volt, érezhetően hatalmas várakozás előzte meg a programot, s valamennyien, akik részt vettünk benne, jó szívvel gondolunk rá.

Betlehemi békeláng – Magyar Kata programmenedzser a héregi templom előtt, 2020

„Határtalan kultúra – megtartó közösségek, avagy Az ezerarcú közművelődés 25 helyszínen” – RáHangoló: A kis herceg – Észak-Komárom, 2018

IV. Agora jótékonyági estély: Schmidt Csaba, Tatabánya polgármestere (b) és Tóth Bálint, Tiszapéterfalva polgármestere, 2017

Városi szintű kapcsolatok

Tatabánya korábbi vezetése is fontos feladatának tekintette a határon túli kapcsolatépítést és -ápolást, s ebben meghatározó szerepet szánt A Vértes Agorájának is. Több ízben voltunk vendéglátók a testvárosok találkozóján, s fogadtuk többek között a Székelyudvarhelyről érkező delegációt, s kalauzoltuk őket – egyebek mellett – az *Isten hozott Tatabányán!* elnevezésű rendhagyó városismertető programunkkal.

De részesei voltunk annak a kezdeményezésnek is, amely a selmecbányai kapcsolatokat hivatott elmélyíteni. Tatabányát és Selmecbányát évtizedes kapcsolat köti össze, amely természetesen a bányászatnak köszönhető, de a tevékenység megszűnte után is szo-

ros maradt. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Komárom-Esztergom Megyei Szervezete, a városvezetők, a Tatabányai Múzeum igazgatója mellett Sámuel Botond, az Agora ügyvezetője, Salamon Hugó, A Vértes Agorája szakmai igazgatója és Szénási Pál, a külkapcsolatokért felelős munkatárs is részt vett azon a két napos selmecbányai programon, amely a kapcsolat új irányait hivatott megfogalmazni.

Jótékonyág, támogatás

Szintén a korábbi városvezetés kezdeményezésére a IV. Agora jótékonyági estély teljes bevételét a kárpátaljai Tiszapéterfalva óvodájának ajánlottuk fel. Az összeget a felújítási munkák befejezésére fordították. Az estélyen jelen volt Tóth Bálint, a település polgármestere, aki méltatta mind a város, mind pedig A Vértes Agorája erőfeszítéseit, amely egy kis kárpátaljai település élethez valószínűleg pozitív hatást.

Határtalan jövő

Mint minden más területen, úgy a határokon átívelő kapcsolatok jövőjét illetően is arra törekszünk, hogy joggyakorlataink olyan módon maradjanak fenn, hogy azokat ne a rutin vagy a kötelező jelleg működtesse. Szándékaink szerint – A Vértes Agorája minden tevékenységét jellemző modernitás jegyében, és a megújulás képességével éltetjük tovább kapcsolatainkat, keresünk újabbakat a kölcsönösség és a partnerség jegyében.

VILÁGI ORSOLYA a Vértes Agorája nyitása óta annak főmunkatársa, november 1-jétől pedig marketingvezetője. Korábban 15 éven keresztül felnőttképzéssel foglalkozott és a megyei könyvtár munkatársa volt.